

Syge kalve er negativ energi

På Søgård Andelsbrug ved Sdr. Felding tager man tid ud af kalenderen til at lave holistisk planlægning af afgræsningsmarkerne, for tiden er godt anvendt, når den i sidste ende resulterer i sunde kalve

KALVE PÅ GRÆS

AF IRENE BRANDT

- Det er en stor fornøjelse, at kalvene ikke længere er syge. Tidligere havde vi mange kalve med rota coronavirus og en dødelighed på 20 pct., og syge kalve er negativ energi, som tapper mig for overskud, fortalte Marie Petersen fra Søgård Andelsbrug, da deltagerne på den afsluttende temadag om græs til kalve, der foregik på andelsbruget, var rundt for at se til gårdens afgræsningsmarker til kalvene.

- De yngste kalve går tættest på gården, så det altid er de yngste kalve, vi først lægger vejen forbi, når vi kommer med mælk og foder, og når hegnene skal flyttes, fortalte Marie Petersen.

De yngste kalve får mælk ad libitum, til den yngste er en måned gammel. Derefter får kalvene fem liter mælk om dagen, og efter tre måneder trappes kalvene ned, så de ved fire - fem måneder er nede på at få en sjat dagligt.

Kalvenes mark er underopdelt i folde efter kalvenes alder. Hver aldersgruppe har et læskur og et græsningsareal, som igen er inddelt i små felter, så kalvene hver dag får nyt græs. Der går tre-fire uger mellem at kalvene afgræsser hver af de små felter.

Kræver planlægning

- Når man vælger at afgræsse sine marker efter principperne i holistisk planlægning, så skal man også være parat til at bruge tid på dels at plan-

lægge afgræsningen, dels at flytte hegn hver dag, fortalte Marie Petersen. Hun fortsatte:

- Det er under alle omstændigheder en god idé at bruge tid på planlægning, hvis man er landmand. Afgræsser man sine marker efter principperne i holistisk planlægning er det bare ikke længere en god idé men en nødvendighed. I øvrigt er tiden til planlægningen givet godt ud, fordi den senere sparer os for brandslukning hele sommeren på grund af syge kalve. Og det hele er altså en del sjovere, når kalvene ikke er syge.

Dyrlæge Randi Worm har fulgt projektet. Hun supplerede:

- Det plejer også at være en stor glæde, at man ikke skal se mig så tit!

Brug øjnene

Den medarbejder på andelsbruget, der passer gårdens 46 kalve, bruger dagligt 2,5 timer på at flytte tråd, fodre og i det hele taget passe de kalve, der går på kalvemarken. De mindste kalve går i en fold og har ikke adgang til græsset, men gennem hegn ved folden vænnes kalvene til, at de i nær fremtid skal ud på græs, der er afgrænset af strømførende hegn.

Iben Alber Christiansen er projektleder på projektet, og hendes budskab ude i marken var, at planlægningen hele tiden skal følges og vurderes i lyset af den aktuelle situation på marken:

- Kig på græsset. Er det godt nok? Har kalvene trampet græsset ned? har de haft adgang til nok græs, så det ikke er bidt for langt ned?

Sunde kalve på græs

Fire mælkeproducenter har henover to afgræsningsperioder afprøvet et holistisk afgræsnings-system til kviekalvene i projektet Afgræsning med kalve uden parasitter

KALVE PÅ GRÆS

AF IRENE BRANDT

- Økologiske kalve klarer sig knap så godt, som konventionelle kalve. Det er nærliggende at finde årsagen i det faktum, at de økologiske kalve i modsætning til de konventionelle kalve kommer på græs om sommeren, sagde Iben Alber Christiansen, der er kvægkonsulent i Økologisk Landsforening og projektleder på projektet Afgræsning med kalve uden parasitter, som efter to år nærmer sig sin afslutning og derfor havde indbudt til temadag om projektet på Søgård Andelsbrug, der er én af de fire økologiske kvæggårde, der har deltaget i projektet.

Projektet har benyttet holistisk planlægning af græsmarkerne til kalvene i forventning om, at rotationen på marken har beskyttet kalvene mod parasitangreb og lungeorm.

- Samtidig har vi haft lejlighed til at vurdere, om kalvene med deres lave vægt kan leve op til målsætning-

gen i holistisk planlægning om, at dyrene skal æde 60 pct. af afgrøden, trampe 30 pct. ned og lade de sidste 10 pct. stå, hvilket de kun til dels kan, sagde Iben Alber Christiansen og fortsatte:

- Til gengæld var der en god afgrøde med høj diversitet til afgræsning, og det var praktisk muligt at gennemføre målsætningen om lang hviletid til afgrøden mellem afgræsningen på 25-40 dage.

Forventede resultater

I projektet har der været en forventning om, at køer og kalve, der får et nyt foldstykke hver dag, trives godt, har lavere forekomst af coccidiose og parasitter, og er lettere at håndtere, da de er vant til at blive flyttet ofte.

- Samtidig har vi undersøgt, om længere græs har en ernæringsmæssig sammensætning, der vil egne sig godt til kalvenes opstart med afgræsning, hvilket, vi har en forventning om, er tilfældet, sagde Iben Alber Christiansen.

God tilvækst

Målingerne af kalvene viser, at besætninger med Holstein-kalve det første forsøgsår havde en gennemsnitlig daglig tilvækst på mellem 526 og 561 gram. I Jerseybesætningen var den gennemsnitlige tilvækst 481 gram pr. dag.

Tilvæksten er nået gennem en planlagt foldstørrelse på 750-1000

kvm. pr. kalv med størst areal i slutningen af afgræsningsperioden. I gennemsnit har hver kalv optaget seks FE om dagen. Endelig har projektet vist, at kalve og større dyr ikke skal græsse i hinandens nærhed, da smitte med lungeorm er vindbåren og kan flyttes over ret store afstande, hvis vinden er i den forkerte retning.

- Endelig viste projektet, at der er behov for suppleringsfodring især efter udbinding samt efter 1. september, sagde Iben Alber Christensen.

Udfordringer i marken

En opsummering af resultaterne fra projektet viser, at den holistisk planlagte afgræsning sikrer frisk græs til kalvene dagligt, og at kalvene dermed også har mulighed for et højere græsoptag, fordi der er mere græs.

Kalvene, der fik nyt græs hver dag, havde en bedre tilvækst end kalvene i kontrolgruppen, hvilket måske kan skyldes, at kalvene forblev i den samme gruppe over hele sommeren, og alle kalvene i hver gruppe var lige gamle.

- Men der er selvfølgelig også udfordringer med denne afgræsningsform, sagde Iben Alber Christiansen og fortsatte:

- Hegnene skal etableres på et tidspunkt, hvor der i forvejen er travt på gårdene, der er et lidt større arealkrav, og der skal afsættes tid til at flytte kalvehytter, vand og foder.

Dyrlæge Randi Worm er sikker på, at holistisk planlægningen holder dyrlægen borte fra staldene.

Husk at bruge øjnene

Hav blikket på kalvene hele sommeren, så du ikke får ubehagelige overraskelser senere på sæsonen, lød rådet fra dyrlægen på temadag om græs til kalve

KALVE PÅ GRÆS

AF IRENE BRANDT

Dyrlæge Randi Worm har fulgt kalvene på de fire gårde, der i to år har lagt kalve og marker til projektet Afgræsning med kalve uden parasitter. På den afsluttende temadag, som foregik på Søgård Andelsbrug ved Sdr. Felding, fortalte hun, at helt uden parasitter måske ikke var målet, men at uden problemer med parasitter nok var et mere realistisk mål.

- Dyr skal ikke være uden parasitter, men de skal have dem så langsomt, at de kan nå at opbygge immunitet over for parasitterne, sagde Randi Worm.

Hun konkluderede, at den holi-

stiske planlægning af afgræsningen havde vist sig at være fremmende for kalvenes sundhed; men der er stadig mange ting, man skal være opmærksom på, hvis man vil undgå grimme overraskelser.

Ligevægtsorganismer

- Kalvene har brug for tryk, for de er ligevægtsorganismer, og det er en stor omvæltning for kalvene at komme fra stalden og ud i hytten på marken. Hytten giver ly og skygge; men i begyndelsen skal de også have rigtig megen mælk, for de er ikke drøvtyggere, før de er seks måneder gamle, sagde Randi Worm. Hun fortsatte:

- Det er vigtigt at give kalvene tilskud af mineraler, for jernindholdet i mælken er meget lavt. Og så er det meget vigtigt, at de får saltsten med ud på marken. De mangler salt, og har de ikke en saltsten, slikker de på jorden - og så får de smitte med coccidiose.

Af samme grund skal foderet serveres for kalvene i trug, der indrettet, så foderet ikke ender på jorden. Coccidiose dehydrerer kalvene meget hurtigt, og smitten skal forebygges - blandt andet gennem vekseldrift mellem afgræsning og slætgræs, for

smitten kan overleve i to år på markerne, hvis de ikke pløjes.

Forsøg forebygger lungeorm

- Kvier har i de fleste tilfælde lungeorm, og de skal derfor ikke afgræsse et areal om efteråret, som kalvene skal afgræsse det efterfølgende år; men meget tyder på, at den holistisk planlagte afgræsning forebygger angreb med lungeorm, fordi ormeæggen og larverne typisk befinder sig på de nederste fire cm af græsset, som kalvene kun kommer i kontakt med, hvis de græsser i storfald, sagde Randi Worm.

Overgange er en udfordring

Virksomhedsrådgiver Solvejg Horst Petersen fra ØkologiRådgivning Danmark kom på temadagen med oplæg til, hvordan suppleringsfodringen af kalvene bedst tilrettelægges.

- Overgangene fra én type foder til den anden er ofte en udfordring for kalvene. Både overgangen fra mælk til fast føde og senere overgangen fra fast føde til grovfoder og græs. Det er vigtigt, at disse overgange er glidende og ikke foregår fra den ene dag til den anden, sagde Solvejg Horst Petersen. Hun fortsatte:

- Mikroorganismene i kalvenens vomme skal etableres over glidende overgange til nyt foder. Kalvene skal have det foder, de kender, med ud på marken, og den skal være proteinrig nok. Mælken skal trappes ned over en lang periode fra 2-3 måneders alderen, og fra fire måneder skal de være vænnet til at optage energien fra grov- og kraftfoderet.

Husk protein til de små kalve

De helt små kalve skal have ½-1 kg godt kraftfoder med ud på marken i form af en kalveblanding med minimum 18 pct. protein - og korn er vel at mærke ikke godt nok, fremhævede Solvejg Horst Petersen.

Proteinindholdet i foderet kræver

også opmærksomhed, dels fordi kalve, der har fået tilstrækkelig protein, har en højere ydelse i 1. laktation, fordi de har haft en højere tilvækst, dels opnår studene hurtigere deres optimale vægt, når deres proteinbehov dækkes, og endelig er kalve med energioverskud mindre syge.

Færre kalve pr. ha i efteråret

Solvejg Horst Petersen gjorde også opmærksom på, at belægningsgraden på græsarealet skal reduceres hen over sommeren, fordi antallet af FE på arealet falder markant.

- På sædskifte kan der i maj for eksempel gå 14 160 kg's kalve pr. ha - i oktober kan det samme areal kun levere FE nok til fire kalve på 160 kg. Er det jersykalve, kan der gå 25 pct. flere dyr på en ha, sagde Solvejg Horst Petersen og fortsatte:

- Er der tilsvarende tale om vedvarende græs, skal belægningen yderligere halveres.

Husk urterne

Blandt deltagerne var der både interesse for projektet og gode råd til kollegaerne. Én deltager fortalte blandt andet, at han havde gode erfaringer med at så urter i kalvenes græs.

De kan med fordel udlægges i striber, så urterne klarer sig bedre i konkurrencen med græsset.

- Urter er en rigtig god idé. Cikorie, der har dybe rødder, henter mineraler som selen helt nede på to meters dybde, svarede Randi Worm og fortsatte:

- Kommen er også et godt indslag på græsmarkerne, fordi kommen forebygger trommesyge.

Marie Petersen bruger gerne tid på planlægning af afgræsningen, så længe arbejdet resulterer i sunde kalve.

Kalvenes alder og foderbehov

- ▶ 0-2 mdr: MÆLK, kraftfoder, grovfoder/hø
- ▶ 2-4 mdr: KRAFTFODER (min 18%) mælk, grovfoder. 23 MJ/dag - 3,7 kg ts/dag
- ▶ 4-6 mdr: GROVFO- DER OG KRAFTFODER (min 18%) 29 MJ/dag - 4,5 kg ts/dag
- ▶ 6 - 10/12 mdr: GROVFO- DER (min 16% protein 36 MJ/dag - 5,5 kg ts/dag

KILDE: SOLVEJG HORST PETERSEN

Holistisk planlægnings effekt på jorden

- ▶ Opbygning af organisk materiale og stort potentiale
  - Lange rødder
  - Stor plantemasse
  - Stort bladindeks
  - Trampeeffekt giver stor omsætning ved jordoverfladen
- ▶ Kulstofbinding - forøgelse af humusindhold
- ▶ Vandholdende evne forøges meget

KILDE: CARSTEN MARCUSSEN, ØRD

De små kalve vænnes til en fremtid med strømførende tråd.

På de store kalves mark er det meget tydeligt, hvordan afgræsningen afvikles i de små indhegninger.

